

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
σε συνεργασία με το
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

«ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΤΡΑΥΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΑΥΜΑΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΒΙΩΣΕΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ
ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ»

της

Ρούσσου Καλλιόπης (Α.Μ. 531) με Επιβλέπουσα Καθηγήτρια την Σταθοπούλου
Αγάθη

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται

στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών

Με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1^η Επιβλέπουσα: Δρ. Αγάθη Σταθοπούλου, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια
Ι.Π.Τ.Ε.Κ.Ε.Φ.Ε «Δημόκριτος»

2^η Επιβλέπουσα: Χριστίνα Συριοπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα
Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής – Πα. Μακ.

3^η Επιβλέπουσα: Δρ. Ζωή Καραμπατζάκη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια Ι.Π.Τ.Ε.Κ.Ε.Φ.Ε
«Δημόκριτος»

Αθήνα, 2023

Περίληψη

Η Διαταραχή Μετατραυματικού Στρες (PTSD) αποτελεί μία ψυχική διαταραχή μείζονος σημασίας για την οποία κατά κύριο λόγο ο αιτιολογικός της παράγοντας είναι ένα γεγονός που ενέχει απειλή για τη σωματική ακεραιότητα του εαυτού ή των άλλων και προκαλεί απόκριση έντονου φόβου και αδυναμίας. Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες η βιβλιογραφία σχετικά με την εν λόγω διαταραχή έχει παρουσιάσει μεγάλη αύξηση και παρατηρείται έντονο ενδιαφέρον γύρω από αυτήν.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι μέσω της συστηματικής βιβλιογραφικής ανασκόπησης ερευνών και μελετών μεταγενέστερων του 2011, να αναδείξει τη σχέση μεταξύ Μετατραυματικής Διαταραχής (PTSD) και Μετατραυματικής Ανάπτυξης (PTG) σε άτομα που έχουν βιώσει τραυματική εμπειρία στην παιδική ηλικία. Επιπλέον, όσον αφορά στη μεθοδολογία της συγκεκριμένης ανασκοπικής μελέτης, διεξήχθη συστηματική έρευνα από ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων. Τα ευρήματα φανερώνουν πως υπάρχει σύνδεση μεταξύ βίωσης πρώιμου τραυματικού γεγονότος και ποιότητας ζωής στην ενηλικίωση. Συγκεκριμένα, οι τραυματικές εμπειρίες στη ζωή ενός παιδιού λειτουργούν συχνά ως προάγγελος για ζητήματα ψυχικής υγείας και λειτουργικότητας κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής, όπως προκύπτει τεκμηριωμένα από τις έρευνες που ακολουθούν.

Αρχικά, επιχειρείται μία σύντομη εισαγωγή στις αγχώδεις διαταραχές αλλά και η διασάφηση της σχετικής με τη μελέτη ορολογίας. Αναλύονται, δηλαδή, οι όροι «άγχος» και «τραύμα» κυρίως όπως αυτοί δίδονται από τα επίσημα διαγνωστικά εγχειρίδια DSM-V και ICD-11, ενώ πραγματοποιείται επίσης και η ιστορική ανασκόπηση της Μετατραυματικής Αγχώδους Διαταραχής. Η εστίαση της παρούσας ανασκοπικής μελέτης τίθεται στη βίωση πρώιμης τραυματικής εμπειρίας γι' αυτό και αναλύεται το τι ορίζεται ως πρώιμο τραύμα αλλά και ποιοι είναι οι προδιαθεσιακοί παράγοντες αυτού. Ταυτόχρονα, η μελέτη επικεντρώνεται και στην κατάσταση της Μετατραυματικής Ανάπτυξης (PTG) ενός ατόμου που βίωσε τραυματικό γεγονός στην παιδική ηλικία, στο πώς δηλαδή το πρώιμο τραύμα επηρέασε τη μετέπειτα πορεία της ενήλικης ζωής του.

Με βάση τα αποτελέσματα της συστηματικής ανασκόπησης των 11 ερευνών που συμπεριελήφθησαν, προκύπτει ως συμπέρασμα πως η τραυματική εμπειρία στην παιδική ηλικία σε μεγάλο ποσοστό δεν αφήνει ανεπηρέαστα τα άτομα που την βίωσαν. Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα φανέρωσαν πως η τραυματική εμπειρία δύναται όχι μόνο να επηρεάσει αλλά και να καθορίσει πολλές εκφάνσεις της ενήλικης ζωής, γεγονός που καθιστά ως πρωταρχική ανάγκη την προστασία των παιδιών από τυχόν σωματική, συναισθηματική ή οποιαδήποτε μορφή κακοποίησης.

Λέξεις – κλειδιά: Διαταραχή Μετατραυματικού Στρες, Μετατραυματική Ανάπτυξη, τραυματικό στρες, στρεσογόνο γεγονός, παραμέληση, κατάχρηση, διατροφή, ψυχολογία, φτώχεια, ανάπτυξη του εγκεφάλου, γνωστική ανάπτυξη.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Abel KM, Hope H, Swift E, Parisi R, Ashcroft DM, Kosidou K, Osam CS, Dalman C, Pierce M. Prevalence of maternal mental illness among children and adolescents in the UK between 2005 and 2017: a national retrospective cohort analysis. *Lancet Public Health*. 2019;4(6):e291–300.
- Ai, A. & Park, C. (2005). Possibilities of the positive following violence and trauma. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(2), 242-250. doi: 10.1177/0886260504267746
- Αλεβίζος Βασίλειος, (2008). Άγχος, Ιατρικές εκδόσεις Βήτα, Αθήνα.
- Allen, B. and Lauterbach, D., 2007. Personality characteristics of adult survivors of childhood trauma. *Journal of Traumatic Stress*, [e-journal] 20(4), pp.587-595. <https://doi.org/10.1002/jts.20195>.
- Almli, L. M., Fani, N., Smith, A. K., & Ressler, K. J. (2014). Genetic approaches to understanding post-traumatic stress disorder. *The International Journal of Neuropsychopharmacology*, 17(2), 355-370.
- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th ed.). Washington DC: Author
- American Psychiatric Association.(2013) *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, 5th ed.; American Psychiatric Association: Arlington, VA, USA
- Andreasen NC. Posttraumatic stress disorder: a history and a critique. *Ann N Y Acad Sci*. (2010) Oct;1208:67-71. doi: 10.1111/j.1749-6632.2010.05699.x. PMID: 20955327.
- Antoniou, Alexander-Stamatios & Ξυπολιτά, E. (2014). Διαταραχή μετατραυματικού στρες σε παιδιά και εφήβους
- Arslan, G. (2015). Psychological maltreatment, emotional and behavioral problems in adolescents: The mediating role of resilience and self-esteem. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.09.010>

- Barlow (2000). Ψυχολογία και Παθολογική Συμπεριφορά: Μια σύνθετη Βιοψυχοκοινωνική Προσέγγιση. Α' τόμος. Αθήνα: Έλλην.
- Bessel A. van der kolk, Alexander, C. Mc., Weisaeth, L. (1996) Traumatic stress. The effects of overwhelming experience on Mind, Body & Society. The Guilford Press. New York London
- Belivanaki M, Kolaitis G, Kanari N, Tsiantis J., (2006). Post-traumatic stress disorder symptomatology, often non-recognized, among psychiatric inpatient children and adolescents. *Encephalos-Archives of Neurology and Psychiatry*, vol. 43, 53-58.
- Blackburn, I., & Davidson, K. (1990). *Cognitive therapy for depression and anxiety*. Blackwell Scientific Publications, Oxford.
- Bomyea, J., Risbrough, V., & Lang, A. J. (2012). A consideration of select pre-trauma factors as key vulnerabilities in PTSD. *Clinical Psychology Review*, 32(7), 630-641.
- Braga LL, Fiks PJ, Mari JJ, Mello MF. (2008). The importance of the concepts of disaster, catastrophe, violence, trauma and barbarism in defining post-traumatic stress disorder in clinical practice. *BMC Psychiatry*. 2008;8:68
- Breslau, N.; Chase, G.A.; Anthony, J.C. The uniqueness of the DSM definition of post-traumatic stress disorder: Implications for research. *Psychol. Med.* 2002, 32, 573–576. [CrossRef] [PubMed]
- Brewin, C.R.; Lanius, R.A.; Novac, A.; Schnyder, U.; Galea, S. Reformulating PTSD for DSM-V: Life after Criterion A. *J. Trauma. Stress* 2009, 22, 366–373.
- Butchart A, Phinney Harvey A, Kahane T, Mian M, Furniss T (2006) Preventing child maltreatment: a guide to action and generating evidence. Geneva: World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect.
- Calhoun, G. L. & Tedeschi, R. G. (2006). The foundations of posttraumatic growth: an expanded framework. In L. G. Calhoun & R. G. Tedeschi (Eds.), *Handbook of*

posttraumatic growth research and practice (pp. 3-23). Mahwah, New Jersey, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers

Cozier YC, Barbhैया M, Castro-Webb N, Conte C, Tedeschi S, Leatherwood C, Costenbader KH, Rosenberg L. Association of Child Abuse and Systemic Lupus Erythematosus in Black Women During Adulthood. *Arthritis Care Res (Hoboken)*. 2021 Jun;73(6):833-840. doi: 10.1002/acr.24188. PMID: 32170851; PMCID: PMC7487019.

Davidson, J., & March, J. (1996). Traumatic stress disorders. In A. Tasman, J. Kay, & J. Lieberman (Eds.), *Psychiatry* (Vol. 2, pp. 1085–1098). Philadelphia: Saunders

Dekel, S., Ein-Dor, T., & Solomon, Z. (2012). Posttraumatic growth and posttraumatic distress: A longitudinal study. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 4(1), 94–101. doi:10.1037/a0021865

Dixon A., Howie P., & Starling J., (2005). Trauma exposure, posttraumatic stress, and psychiatric comorbidity in female juvenile offenders, *Journal of American Academy of Child Adolescent Psychiatry*, 44(8): 798– 806.

Domschke, K. (2012). Patho-genetics of post-traumatic stress disorder. *Psychiatria Danubina*, 24(3), 267-273.

Dyregrov, A., & Yule, W. (2006). A review of PTSD in children. *Child and Adolescent Mental Health*, 11(4), 176-184.

Ehrnthaller, C., Flierl, M., Perl, M. *et al.* The molecular fingerprint of lung inflammation after blunt chest trauma. *Eur J Med Res* 20, 70 (2015). <https://doi.org/10.1186/s40001-015-0164-y>

Fani, N., King, T. Z., Jovanovic, T., Glover, E. M., Bradley, B., Choi, K., et al. (2012). White matter integrity in highly traumatized adults with and without post-traumatic stress disorder. *Neuropsychopharmacology*, 37, 2740-2746.

Finley L (2019). Domestic Violence and Public Health: Beginning Steps for Creating More Just and Effective Community Responses. *Gender, Global Health, and Violence: Feminist Perspectives on Peace and Disease*.

- Freeman, A., Pretzer, J., Fleming, B., Simon, K.M. (1990). *Clinical applications of cognitive therapy*, Plenum, New York.
- Freud, S. (1926/1959). Inhibitions, symptoms and anxiety. In Sigmund Freud, 1856-1939: The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud (Vol.14) (pp.117-140). London: Hogarth Press.
- Freud, S. (1962). The aetiology of hysteria. In J. Strachey (Ed.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud, Volume III (1893-1899): Early psycho-analytic publications* (pp. 187–221). London, England: Hogarth Press.
- Friedman, M.J.; Resick, P.A.; Bryant, R.A.; Strain, J.; Horowitz, M.; Spiegel, D. Classification of trauma and stressor-related disorders in DSM-5. *Depress. Anxiety* 2011, 28, 737–749.
- Friedman, M.J. Finalizing PTSD in DSM-5: Getting Here From There and Where to Go Next: Finalizing *PTSD in DSM-5*. *J. Trauma. Stress* 2013, 26, 548–556.
- Gelaye B, Rondon MB, Araya R, Williams MA. Epidemiology of maternal depression, risk factors, and child outcomes in low-income and middle-income countries. *Lancet Psychiatry*. 2016;3(10):973–82.
- Germain C. L., Kangas M. (2015). Trait anger symptoms and emotion regulation: The effectiveness of reappraisal, acceptance and suppression strategies in regulating anger. *Behav. Change* 32 35–45. 10.1017/bec.2014.28
- Gerson, R., Rappaport, N.(2013) Traumatic Stress and Posttraumatic Stress Disorder in Youth: Recent Research Findings on Clinical Impact, Assessment, and Treatment. *Journal of Adolescent Health* 52, 137–143
- Hayashi, Okamoto, Takagaki, Okada, Toki, Inoue, Tanabe, Kobayakawa, Yamawaki (2015). Direct and indirect influences of childhood abuse on depression symptoms in patients with major depressive disorder *BMC Psychiatry*, 15
- Herman, J. L. (1992a). *Trauma and recovery: The aftermath of violence—from domestic abuse to political terror*. New York, NY: Basic Books

- Herman, J. L. (1992b). *Trauma and recovery*. New York: Basic Books.
- Hinton, D.E., Ojserkis, R.A., Jalal, B., Peou, S., Hofmann, S.G. (2013) Loving-kindness in the treatment of traumatized refugees and minority groups: a typology of mindfulness and the nodal network model of affect and affect regulation. *Journal of Clinical Psychology*, 69(8), 817-28
- Hoge, C.W.; Yehuda, R.; Castro, C.A.; McFarlane, A.C.; Vermetten, E.; Jetly, R.; Koenen, K.C.; Greenberg, N.; Shalev, A.Y.; Rauch, S.A.M.; et al. Unintended Consequences of Changing the Definition of Posttraumatic Stress Disorder in DSM-5: Critique and Call for Action. *JAMA Psychiatry* 2016, 73, 750. [PubMed]
- Janoff-Bulman R. (1989). Assumptive worlds and the stress of traumatic events: Applications of the schema construct. *Soc. Cogn.* 7 113–136. 10.1521/soco.1989.7.2.113
- Joseph, S., & Linley, P. A. (2005). Positive adjustment to threatening events: An organismic valuing theory of growth through trauma. *Review of General Psychology*, 9, 262–280. DOI: 10.1037/1089-2680.9.3.262
- Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Αναγνωστόπουλος, Φ. (επιμ.) (1999). *Εισαγωγή στην Κλινική Ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Kessler, R. C., Sonnega, A., Bromet, E., Hughes, M., & Nelson, C. B. (1995). Posttraumatic stress disorder in the National Comorbidity Survey. *Archives of General Psychiatry*, 52(12), 1048–1060.
- Kirkpatrick, H. A., & Heller, G. M. (2014). Post-traumatic stress disorder: Theory and treatment update. *The International Journal of Psychiatry in Medicine*, 47(4), 337-346.
- Laceulle OM, Kleber RJ, Alisic E. Children's Experience of Posttraumatic Growth: Distinguishing General from Domain-Specific Correlates. *PLoS One*. 2015 Dec 29;10(12):e0145736. doi: 10.1371/journal.pone.0145736. PMID: 26714193; PMCID: PMC4694619.

- Lahav, Y., Ginzburg, K., & Spiegel, D. (2020). Post-Traumatic Growth, Dissociation, and Sexual Revictimization in Female Childhood Sexual Abuse Survivors. *Child Maltreatment, 25*(1), 96–105. <https://doi.org/10.1177/1077559519856102>
- Lanius RA, Vermetten E, Loewenstein RJ, Brand B, Schmahl C, Bremner JD, Spiegel D (2010): Emotion modulation in PTSD: Clinical and neurobiological evidence for a dissociative subtype. *Am J Psychiatry 167*:640–647.
- Li, H., & Morris, R.J. (2007). Assessing fears and related anxieties in children and adolescents with learning disabilities or mild mental retardation. *Research in developmental disabilities, 28*(5), 445-457.
- Little, S. G., Akin-Little, A., & Gutierrez, G. (2009). Children and traumatic events: Therapeutic techniques for psychologists working in the schools. *Psychology in the Schools, 46*, 199–205, doi: 10.1002/pits.20364.
- Μαδιανός, Μ. (2003). Κλινική Ψυχιατρική. Αθήνα: Καστανιώτη.
- Maj M. (2014). Social neuroscience as an ideal basic science for psychiatry. *World Psychiatry 13*:105. 10.1002/wps.20137
- Μάνος, Ν. (1997). Βασικά στοιχεία Κλινικής Ψυχιατρικής. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- March, J. S., Amaya-Jackson, L. (1994) Posttraumatic stress disorder in children and adolescents. *PTSD Research Quarterly, 4*(4), 1–7.
- March, J. S., Amaya-Jackson, L., & Pynoos, R. (1996). Pediatric posttraumatic stress disorder. In J. Weiner (Ed.), *Textbook of child and adolescent psychiatry* (2nd ed.). Washington, DC: American Psychiatric Press.
- Martens, R., Vealey, R. S. & Burton, D. (1990). Competitive anxiety in sport. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Marx M., Young Y.S., Harvey J., Rosenstein D., & Seedat S., (2017). An Examination of Differences in Psychological Resilience between Social Anxiety Disorder and Posttraumatic Stress Disorder in the Context of Early Childhood Trauma. ORIGINAL RESEARCH *Frontiers in Psychology, 8*:1149-1157.

- Mason, J.W., Kosten, T.R., Southwick, S.M., & Giller, E.L. (1990). The use of psychoendocrine strategies in post-traumatic stress disorder. *Journal of Applied Social Psychology*, 20, 1822 -1846
- Mason, S. M., Flint, A. J., Field, A. E., Austin, S. B., & Rich-Edwards, J. W. (2013). Abuse victimization in childhood or adolescence and risk of food addiction in adult women. *Obesity (Silver Spring, Md.)*, 21(12), E775–E781.
- McNally, R.J. Can we fix PTSD in DSM-V? *Depress. Anxiety* 2009, 26, 597–600.
- Messman-Moore, T. L., & Long, P. J. (2002). Alcohol and substance use disorders as predictors of child to adult sexual revictimization in a sample of community women. *Violence and Victims*, 17, 319–340.
- Nemeroff, C. B., Bremner, J. D., Foa, E. B., Mayberg, H. S., North, C. S., & Stein, M. B. (2006). Posttraumatic stress disorder: A state-of-the-science review. *Journal of Psychiatric Research*, 40, 1-21.
- Nohales L, Prieto N. *Qu'est-ce que le trouble de stress post-traumatique ? [What's the post-traumatic stress disorder (PTSD)?]*. *Rev Prat.* 2018 Jan;68(1):92-96. French. PMID: 30840397.
- Norman RE, Byambaa M, De R, Butchart A, Scott J, et al. (2012) The Long-Term Health Consequences of Child Physical Abuse, Emotional Abuse, and Neglect: A Systematic Review and Meta-Analysis. *PLOS Medicine* 9(11): e1001349. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001349>
- North, C.S.; Suris, A.M.; Davis, M.; Smith, R.P. Toward Validation of the Diagnosis of Posttraumatic Stress Disorder. *Am. J. Psychiatry* 2009, 166, 34–41
- Oldham, J.M., Riba, M.B. (2001) PTSD in Children and Adolescents. *Review of Psychiatry* v. 20, no. 1
- Ouzouni C., & Nakakis K., (2008). Nursing care of depressed children, *Nosileftiki*, 47(4): 458 – 470.
- Παλαιολόγου, Α. Μ. (2001). Προσανατολισμοί Κλινικής Ψυχολογίας. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Paolucci, E. O., Genuis, M. L., & Violato, C. (2001). A meta-analysis of the published research on the effects of child sexual abuse. *The Journal of Psychology*, 135, 17–36.
- Pat-Horenczyk, R. & Brom, D. (2007). The multiple faces of post-traumatic growth. *Applied Psychology: An International Review*, 56 (3), 379–385. doi: 10.1111/j.1464-0597.2007.00297.x
- Perry, B.D. and Azad, I., 1999. Posttraumatic stress disorders in children and adolescents. *Current Opinion in Pediatrics*, [e-journal] 11(4), 121–132. <https://doi.org/10.1097/00008480-199908000-00008>.
- Peterson, K.A., Zhou, L. and Watzlaf, V.J.M., 2019. A comprehensive review of quality of life surveys for trauma-affected communities. *Perspectives in Health Information Management*, [e-journal] 16, 1e. Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6341418>
- Pynoos, R. S., & Nader, K. (1990). Children’s exposure to violence and traumatic death. *Psychiatric Annals*, 20(6), 334–344.
- Quan L, Lü B, Sun J, Zhao X, Sang Q. The relationship between childhood trauma and post-traumatic growth among college students: The role of acceptance and positive reappraisal. *Front Psychol*. 2022 Aug 12;13:921362. doi: 10.3389/fpsyg.2022.921362. PMID: 36033045; PMCID: PMC9412742.
- Racine, N., Devereaux, C., Cooke, J.E. *et al*. Adverse childhood experiences and maternal anxiety and depression: a meta-analysis. *BMC Psychiatry* 21, 28 (2021). <https://doi.org/10.1186/s12888-020-03017-w>
- Ramos, C., & Leal, I. (2013). Posttraumatic growth in the aftermath of trauma: A literature review about related factors and application contexts. *Psychology, Community & Health*, 2(1), 43–54.
- Sareen, J. (2014). Post-traumatic stress disorder in adults: Impact, comorbidity, risk factors and treatment. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 59(9), 460-467.
- Selye, H. (1975). *Stress Without Distress*. New York: New American Library

- Smith, P., Perrin, S., Yule, S., Clark, M.D., (2010). Post-Traumatic Stress Disorder. Cognitive Therapy with Children and Young People. Oxford, Routledge.
- Spitzer, R.L.; First, M.B.; Wakefield, J.C. Saving PTSD from itself in DSM-V. *J. Anxiety Disord.* 2007, 21, 233–241.
- Streets, G. (2011) The Homicide Witness and Victimization; PTSD in Civilian Populations: A Literature Review. *JEFFERSON JOURNAL OF PSYCHIATRY*. Volume 8>Iss.1. Article 12
- Tang W, Wang Y, Lu L, Lu Y, Xu J. Post-traumatic growth among 5195 adolescents at 8.5 years after exposure to the Wenchuan earthquake: Roles of post-traumatic stress disorder and self-esteem. *Journal of Health Psychology.* 2021;26(13):2450-2459. doi:[10.1177/1359105320913947](https://doi.org/10.1177/1359105320913947)
- Tedeschi, R. G. & Calhoun, L.G. (2004). Posttraumatic Growth: Conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inquiry*, 15(1), 1-18.
- Teicher M., Andersen S., Polcari A., Anderson C.M., Navalta C.P., & Kim D.M., (2003). The neurobiological consequences of early stress and childhood maltreatment, *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 27(1-2): 33 – 44.
- Terr, L. C. (1990). *Too scared to cry: Psychic trauma in childhood*. New York: Harper & Row
- Wang J, He X, Chen Y, Lin C. Association between childhood trauma and depression: A moderated mediation analysis among normative Chinese college students. *J Affect Disord.* 2020 Nov 1;276:519-524. doi: 10.1016/j.jad.2020.07.051. Epub 2020 Jul 20. PMID: 32871683.
- Who.int. (2020). Child maltreatment. Retrieved 12 January 2022, from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>.
- Zhou X., Wu X., An Y., Chen L. (2014). The roles of rumination and social support in the associations between core belief challenge and post-traumatic growth among adolescent survivors after the Wenchuan earthquake. *Acta Psychol. Sin.* 46:1509. 10.3724/SP.J.1041.2014.01509

Zhou X., Wu X., Zhen R. (2018). Patterns of posttraumatic stress disorder and posttraumatic growth among adolescents after the wenchuan earthquake in China: A latent profile analysis. *J. Trauma. Stress* 31 57–63. 10.1002/jts.22246